Innspill til formannskapets innstilling – Budsjett 2026/Økonomiplan 2026-2029.

Innledning

Som del av arbeidet med å sikre grunnlaget for et godt utgangspunkt for Kommunestyrets behandling med mål om balansert budsjett og økonomiplan (BØP), er det naturlig for Kommunedirektøren å knytte noen kommentarer til den videre behandling. Dette spesielt med referanse til Kommunelovens §14-4 – Økonomiplan og årsbudsjett.

For å samtidig sikre en god og avklart rolle i dette arbeidet, er det naturlig for administrasjonen å etablere en struktur som er forutsigbar overfor både politisk og administrativ ledelse. Kommunedirektøren ønsker derfor å la dette bli en sentral del i vårt Økonomireglement, der denne form for innspill også finner sin naturlige forankring. Kommunedirektøren vil derfor ved neste revidering av «Økonomireglement Sortland kommune», bidra til å supplere og forankre dette under punkt 2.3 Budsjett i vårt reglement.

Formålet med tilbakemeldingen er å påpeke behov for nærmere avklaringer, slik at budsjett- og økonomiplan oppfyller kommunelovens krav.

Nærmere om enkelte punkter i innstillingen

Administrasjonen vil i det videre påpeke enkeltpunkter i kronologisk rekkefølge der det er behov for avklaringer og/eller presiseringer.

Punktene 19 og 24 som omtales, refererer til de samme punktene som er gitt i innstillingen fra Formannskapet 27.11.2025.

Punktvise kommentarer

19. Det er i innstillingen foreslått å ta imot 20 nye flyktninger i 2026. I kommunedirektørens forslag til BØP var det lagt til et tiltak om å øke bosetting fra opprinnelig 30 flyktninger med ytterligere 10 i 2026, totalt 40 flyktninger i året.

I tiltaket med å øke fra 30 opp til 40 flyktninger ligger også en forutsetning om en netto effekt i økte inntekter med 2,5 MNOK i årene 2026 og 2027. Dette er ikke foreslått inndekket i forslaget. I tillegg vil effekten bli enda større ved å redusere fra 30 ned til 20 flyktninger.

Samlet sett vil det være en stipulert mindreinntekt for kommunen i år 2026 og 2027 på ca. 5 MNOK per år ved å redusere til mottak av 20 flyktninger i 2026.

(2026) UBALANSE 5 MNOK

(2027) UBALANSE 5 MNOK

24. Det er i innstillingen lagt inn fysiohjemmel hvert år i planperioden, mens det i kommunedirektørens forslag til BØP var beregnet som innsparingstiltak fra 2027.

Da dette tiltaket fremstår noe uklart, er det naturlig med en presisering om dette omfatter hele 4-årsperioden, eller om det gjelder fra 2027?

I tiltakstabellen under punkt 24 er det flere summeringsdifferanser.

Den første er på SUM (viser 16 169). Her er ikke tilskuddsportalen inkludert. Sum inndekning i 2026 viser en aggregert sum på -26 735. I disse tallene inngår utbytte fra Vesterålen Energi AS og Reno Vest IKS på 5,9 MNOK.

I kommunedirektørens forslag til budsjett- og økonomiplan er det allerede budsjettert med 0,9 MNOK i utbytte fra Reno Vest IKS.

Rammetilskuddet er satt til 10 MNOK. Ifølge KS' nye beregninger vil Sortland kommune motta en økning i rammetilskudd på ca. 7,5 MNOK (se forklaring nedenfor).

(2026) **UBALANSE 2,5 MNOK**

For 2027 kan det synes som det er kalkulert med samme utbytte som 2026 (5,9 MNOK for hvert av årene), selv om det ikke vises i tabelloversikten.

SUM inndekning viser det samme beløpet hvert år som 2026 (26,735 MNOK).

Hvis det budsjetteres med 5,9 MNOK hvert år er summeringen korrekt. Dersom det ikke er slik, mangler man inndekning på 5,9 MNOK + 2,5 MNOK for hvert år fra 2027.

AGGREGERT (2027-2029) **UBALANSE 25,2 MNOK**

Når det gjelder tall nederst i tabellen til punkt 24, er det vanskelig å se at disse stemmer, hverken for hvert enkelt år, eller aggregert i planperioden. Dette er viktig å avklare slik at vi vet hva som ligger til grunn for kommunens driftsresultat.

Reduksjoner ansvarsnivå (rammeområder)

Det er i budsjettforslaget lagt inn en reduksjon på ansvarsnivå for kommunens rammeområder med totalt 10,835 MNOK per år. Det er spesifisert at kutt gjøres innenfor kategoriene «Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal tjenesteproduksjon» og «Kjøp av varer som erstatter kommunal egenproduksjon».

Sett bort fra lønnsutgifter, representerer de to kategoriene i all hovedsak kommunens samlede utgifter til drift. Dette forstås derfor som flate kutt i rammene ut fra den foreslåtte størrelsesorden.

Det er å informere om at kjøp av tjenester representerer en rekke ulike utgifter, fra kontormateriell, programvarelisenser og kontingenter, til tilskudd til Blåbyhallen, Kulturfabrikken, demokratistøtte etc.

Nærmere om tilpasninger på de enkelte rammeområdene

Kommunedirektør

Her fremkommer det at Frivilligheten koordineres sektorovergripende tilsvarende en stilling og tas fra (kultur, NAV, helse og omsorg, teknisk og samfunnsutvikling, HR/Stab (næring- og samfunnsutvikling). Administrasjonen har per i dag ikke ledige ressurser utover egen arbeidsportefølje, tilsvarende en fulltidsstilling. For at dette arbeidet skal være systematisk og kontinuerlig må dette ivaretas ved tilførte ressurser. 1 stilling tilsvarer anslagsvis **0,85 MNOK.**

Oppvekst

I saldert budsjett er det tatt høyde for flere innsparingstiltak som har en direkte sammenheng med kommunedirektørens forslag.

Det oppfattes fra administrasjonen at tiltakene som kommer frem i tabellen under ikke iverksettes.

	Tiltak	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029	SUM
Nye tiltak	Flytting av Eidsfjord barnehag	0	-1 100 000	-1 100 000	-1 100 000	-3 300 000
Nye tiltak	Holmstad skole og sfo	-1 600 000	-4 000 000	-4 000 000	-4 000 000	-13 600 000
Nye tiltak	Jennestad barnehage	0	-500 000	-1 000 000	-1 000 000	-2 500 000

Ettersom at en ikke kan se at de opprinnelig foreslåtte tiltakene er reversert økonomisk, fordrer dette en klarere presisering. Dette innebærer at det for 2026 er (2026) **UBALANSE 1,6 MNOK**

For resten av planperioden (2027-2029) er (2027-29) **UBALANSE 17,8 MNOK**

For tiltakene «Reduksjon lærerårsverk skole og redusert demografi oppvekst 2028-2029», oppfattes det slik at disse består. Det bemerkes at disse har en viss sammenheng med tiltakene i tabellen over, og eventuelt sammenheng hvis noen private overtar funksjoner innenfor oppvekst.

24. Forklaringer til kommentarer ovenfor:

Tiltak	2026	2027	2028	2029
Demokratistøtte	871	871	871	871
Dirigent demenskor	70	70	70	70
Gerdas hus	200	200	200	200
Kjøp av tjenester Visit Vesterålen	900	0	0	0
Tilskudd bygdehus	400	400	400	400
Tilskuddsportalen	38	36	56	0
Åpen hall	100	100	100	100
Garantiansvar utleie NAV	500	0	0	0
Sommer SFO	150	150	150	150
NYE VTA plasser - 10 stk	500	500	500	500
Innløs hjemmel fysio	600	600	600	600
Skole LOS	468	468	468	468
Prosjekt frivillighet	1000	1000	1000	1000
Bunnfradrag eiendomsskatt	3900	3900	3900	3900
Gratis hall barn og unge i Blåbyhallen	1700	1700	1700	1700
Ikke redusere legehjemmel	650	650	650	650
Opprettholde dagaktivitetstilbudet	860	860	860	860
Opprettholde mat hjemmeboende	300	300	300	300
Revisjon Kystsoneplan	1000	0	0	0
Reguleringsplaner Indre Havn og Skjåneset	2000	0	0	0
Sum tiltak	**16207**	**11805**	**11825**	**11769**

I forslaget fra politikerne fremkommer sum	16169	11769	11769	11769
Differanse (tilskuddsportal)	**38**	**36**	**56**	**0**
Foreslåtte innsparinger for saldering	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Kommunedirektør	-1952	-1952	-1952	-1952
Oppvekst	-3172	-3172	-3172	-3172
Helse og omsorg	-3674	-3674	-3674	-3674
Teknisk og samfunnsutvikling	-2037	-2037	-2037	-2037
SUM tjenesteområder	**-10835**	**-10835**	**-10835**	**-10835**
	2026	**2027**	**2028**	**2029**
Utbytte Vesterålen energi + Reno Vest	-5900	0	0	0
Justering anslag rammetilskudd	-10000	-10000	-10000	-10000
Sum inndekning	-26735	**-20835**	**-20835**	**-20835**
Økning i resultat	**-10528**	**-9030**	**-9010**	**-9066**

Måltall

Økonomireglementet for Sortland kommune omtaler måltall i punkt «2.3 Budsjett»:

Kommunestyret skal i henhold til kommunelovens §14-2 selv vedta:

- Økonomiplan og årsbudsjett med gjeldende målsetninger og tiltak
- De finansielle måltall som skal ligge til grunn for kommunens økonomi

Kommunedirektøren vil bidra gjennom egen sak en avklaring med politiske ledelse hvilke måltall som skal gjelde for kommende økonomiplanperiode. Måltall er sentrale for god virksomhetsstyring, og skal tilkjennegi den retning kommunestyret ønsker for å sikre en sunn og bærekraftig økonomisk utvikling.

Som nevnt tidligere virker det som at utbytte på 5,9 MNOK er lagt til grunn hvert år i planperioden. Hvis det ikke skal være utbytte hvert år, er økning i resultat ikke korrekt i budsjettforslaget som er lagt frem. Det må fremgå om det gjelder for ett år, eventuelt hele planperioden. Det er også ønskelig at det budsjettert utbytte splittes opp, slik at det fremgår hva som forventes fra hvilket selskap opp mot allerede budsjettert utbytte i BØP.

Summering for økning i resultat bør kontrollberegnes, da det ikke fremstår korrekt.

For rammetilskudd er det i forslaget lagt til grunn en økning på 10 år hvert år i planperioden. Av ny prognose fremgår det at Sortland kommune kan vente seg en økning i rammetilskudd på 7,5 MNOK i 2026. 1,118 MNOK av denne økningen er øremerkede midler som skal fordeles til kommunalt rusarbeid med 834 TNOK, veiledning lærere med 159 TNOK, sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte 55 TNOK og frisklivs-, lærings-, og mestringstilbud med 70 TNOK.

Samlet prognose forventer 2,5 MNOK mindre i inntekter er det som nå er lagt til grunn i forslaget.

Nedenfor fremgår tiltak som ikke er hensyntatt, og følgelig ikke er foreslått inndekning for:

Punkt som mangler								
Oppvekst:		**2026**		**2027**		**2028**		**2029**
Økt tilskudd flyktninger fra 30 til 40		- 2 500		- 2 500				
Effekt fra 30 til 20 flyktninger		- 2 500		- 2 500				
Redusert demografi oppvekst 2028-2029						- 4 000		- 4 000
Jennestad barnehage				- 500		- 1 000		- 1 000
Holmstad skole og sfo		- 1 600		- 4 000		- 4 000		- 4 000
Flytting av Eidsfjord barnehage				- 1 100		- 1 100		- 1 100
Sum Oppvekst:		- 6 600		- 10 600		- 10 100		- 10 100

Det vil være nødvendig å finne inndekning for de overnevnte reverseringene innenfor rammeområde oppvekst.

Sammendrag:

- Det er ubalanse på 9,1 MNOK for 2026, som øker til 16,1 MNOK når tilskuddet til private barnehager (3,5 MNOK) og økt husleie fra Kulturfabrikken Eiendom AS (3,7 MNOK) inkluderes.
- For hele økonomiplanen er ubalansen 57,1 MNOK og 78,1 MNOK med de nevnte tilleggene.

Andre forhold:

I kommunedirektørens forslag til budsjett- og økonomiplan var det ikke hensyntatt at tilskudd til private barnehager vil øke med ca. 3,5 MNOK fra 2025 til 2026, dette anslaget ble kjent etter budsjettet ble lagt frem.

Kulturfabrikken Eiendom har varslet at de fra 1. kvartal 2026 øker ny årlig husleie til 15,269 MNOK (fra 11,647 MNOK). Denne økningen er ikke hensyntatt i budsjett for 2026.